

20.9.10

היום לפני 66 שנה:

הוקמה הבריגדה היהודית

Doc 06198

20.09.1944

כנות כי "הרכבת הגייס הזה תיתן ביטוי מוחש הזן ליחידה היהודית והן למקומה המרכזי של ארץ ישראל לחיי היהדות".

בימים שלאחר פרסום ההחלטה דיווח "הארץ" כי חיילי הבריגדה יילחמו בנאצים, וכי "ד"ר ח. ווייצמאן ומ. שרתוק התראו עם מיניסטר המלחמה לפני פרסום הבשורה". בהמשך נאמר כי "אין יסוד ליריעה שנתפרסמה אתמול, שכאילו ישתמשו בבריגאדה היהודית במלחמה במזרח הרחוק. לעומת זאת, הכוונה היא שהבריגאדה עוד תשתתף במלחמה נגד גרמניה".

יסודות החי"ל (חטיבה יהודית לאומית) לפי כתב "הארץ", היו מורכבים מ"שלושת הגדודים העבריים מן הראגימנט הארצישראלי שיקבלו אימונים מיוחדים לפני הישלחם לאירופה". מתגדבי החטיבה היו אמורים להיות יהודים ששירתו בצבא הבריטי, פליטים יהודים מאירופה וחיילים מישראל.

"בראש החי"ל יעמוד בריגאדיר יהודי בריטי. לחי"ל יהיה גם רגל עברי וסמל יהודי (מגן דוד)". מי שמונה לתפקיד היה הבריגדיר לוי בנימין (ארנסט פרנק בנג'מין), יהודי יליד קנדה שהתחנך נך בבריטניה והצטרף לצבא הבריטי.

ימים ספורים לאחר ההכרזה על הקמת הב"ריגדה, פתחה הסוכנות היהודית לשכת גיוס בלונדון, ולשכות נוספות היו אמורות להתחיל לפעול באנגליה.

אליהו גולומב דיווח מלונדון כי "אני כשל-עצמי קיבלתי רושם חזק שהשלטונות הצבאיים הבריטיים רוצים באמת ובתום לבב לתת לבריגי"דה היהודית את ההזדמנות לקחת חבל במערכות המלחמה באירופה גופה".

"הארץ" דיווח כי בניו יורק נשמעו קולות מתנגדים לרעיון. חבר "המועצה האמריקאית ואנטי-ציונית למען היהדות" לסינג רונוולד צא נגד הקמת ה"בריגדה היהודית". במברק לשר המלחמה דרש רונוולד לקרוא ליחידה "הבריגי"דה הציונית", ולסמלה "הרגל הציוני". את דבריו טיים רונוולד במלים "רגלם של האמריקאים בני דת היהודים הוא רגל הכוכבים והפסים".

חיילי הבריגדה הספיקו להגיע ולהילחם ברגיעה האחרונים של המלחמה. אין ספק שהתנסות החיילים בלחימה היתה חיונית. מפקדת החטיבה ומפקדי הגדודים למדו כיצד להפעיל רשתות מודיעין, לתאם מבצעים, לתכנן סיוע אווירי או ארטילרי ולהפעיל שירותי אספקה ורפואה.

בשנתיים שלאחר כניעת גרמניה המשיכו חיילי הבריגדה לפעול ברחבי אירופה וסייעו בהעלאת שורדי השואה ארצה. ניסיונם תרם בנוסף גם להתארגנות הכוחות הלוחמים בישראל, עם פרוץ מלחמת העצמאות.

יעל גרינפטר

מעט לאחר שפרצה מלחמת העולם השנייה בספטמבר 1939, הציעו ראשי הסוכנות היהודית לממשלת בריטניה את סיוע היישוב היהודי בארץ ישראל במלחמה נגד גרמניה, זאת חרף התנגדות התושבים ל"ספר הלבן" (שהגביל עליית יהודים לפלסטינה ומנע רכש קרקעות). דוד בן גוריון אמר באותם ימים כי "עלינו לעזור לאנגלים במלחמה כאילו לא היה ספר לבן, ועלינו לעמוד נגד הספר הלבן כאילו לא היתה מלחמה".

בריטניה לא תמכה ברעיון שהעלו ראשי הסוכנות, וחלפו חמש שנות מלחמה קשות עד שהוחלט, ב-1944, להקים את החטיבה היהודית הלוחמת. עד אז - ובעיקר לאחר כניעת צרפת והצטרפות איטליה למלחמה - הסכימה לונדון לגייס יהודים כבודדים, שהוצבו ביחידות צבא מעורבות (עם בריטים או עם ערבים). אולם, עם תחילת השנה השישית למלחמה, ב-19 בספטמבר 1944, הודיע משרד המלחמה הבריטי על הקמתה של חטיבת הרגלים היהודית.

רסק החוץ של "הארץ" דיווח למחרת היום כי "הממשלה הבריטית החליטה למלא את בקשת הסוכנות היהודית לארץ ישראל להקים קבוצת בריגדה יהודית לשם השתתפות בפעולות המלחמה - כך הודיע מיניסטרוני המלחמה הערב". הנהלת הסוכנות הודיעה בתגובה כי "יהודים בכל ארצות תבל, חופשיות כמשועברות, יקבלו ברצון רב את הבשורה". עוד נאמר בהודעת הסו-